

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 փ.
ամիսը՝ 1 ր., հատուկ 5 փ.
Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis R daction „Nor-Dar“.

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից
մինչև 2-ը: Ծայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն լոգոներով:
Ծայտարարութիւնները՝ բառին 2 փ., քիչ ավելին համար կը կնապատուի:

ՍԱՀՄԱՆ, ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԲՈՒՄԵԱՆ, ՍՏՏՈՒՆԵՍԻՍԵԱՆ և ՍԼՈՒՍՏ
ՂԱԶԱՐԵԱՆ ՍՏՏՈՒՆԵՍԻՍԵԱՆԵՐԸ ցաօր սրտի յայտնում են ազ-
գականներին և յարեկամներին առաջինները՝ օրինկի կորուստ, իսկ
վերջինը՝ անմոռաց ամուսնութիւն:

ԱՐԲԱՔԱՄ ԱՍՏՈՒՆԵՍԻՍԵԱՆԻ

Վաճառքի Գործարարութիւնը կը կորստարարի հինգշաբթի, յունիսի
10-ին Գողթի տնից, Բաղրատի տնից, զէպի կաթնակերպի
սուրբ Գէորգ եկեղեցին և այնտեղից խօսքովաների վերաբերանաւորները:
(784) 1 1

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

Մի յետադարձ հայեացք Յունաստանի
տնտեսական վրայ:
Քրոնիկոն: Լուրեր:
Շնորհարար յայտնում խմբագրին:
Տպագրութիւններ:
Քաղաքական: Յունաստան և
Թիւրքիա: Ֆիլիքս Զորի կեանքի դէմ
եղած սպանութեան փորձը: Քաղաքա-
կան լուրեր:
Հեռագրային:
Շնորհարար յայտնում:
Քաղաքական: Ֆիլիքս Զորի կեանքի
դէմ եղած սպանութեան փորձը:
Յայտարարութիւններ:

ՄԻ ՏԵՏԵՐԱՐԸ ՀԱՅԵԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
(Շնորհարար յայտնում խմբագրին):

(Վերջ)

Յոյն ազգի, մանաւանդ այսպիսի
Յոյն Շնորհարար Խ 93.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՈՂԸ

(Ա. զընտրից)

(Վերջ)

—Այն աղջիկը, որի մասին ես ձեռք
կըրպատեմ,—սկսեց մեր անծանօթը,—
Վերջէնքերեան փառքի քաղաքի գեմ-
նազիտի ուսուցչի դուստրն էր. նրա
հայրը բացի այդ աղջկանից ունէր չորս
տղայ, որոնք բոլորն էլ զիս ուսանում
էին, և այդ պատճառով էլ նրանց ըն-
տանական միջոցները աւելի քան սահ-
մանափակուած էին, բայց այդ ընտա-
նիքը թաղանթում էր օտարներից իւր
ազգատիւնը և մի կերպով քարշ էր
գալիս: Օրիորդը այդ ժամանակ 22 տա-
րեկան էր. նրա տնուն էր Լոտտան
Նանայի: Եր հայրը գիտէր էր գիմնազիոն,
իսկ երայրները իրենց ուսման. նրանց
հաշտութեան լիարժեք Լոտտան ու իւր
մայրը զբաղուած էին անային գործերով
և այնպիսի համոթեամբ և խելացի էին
աւանդում անտեսութիւնը՝ որ ծերունին
զարմանում էր, թէ ինչպէս կարելի էր
իւր չնչին ունեւորումը ամեն բան այդպէս
կարգին ունենալ, և ուրախանում էր,
միանգամայն մոռանալով շաղկերիտները
իրեն պատճառած զայրոյթը, արհամա-
րութիւնը: Ահա հէնց այդ խաղաղ ընտա-
նիքի մէջ մի անգամ փոթորիկ փրթեց:
Այդ եղանակով ժամանակ, երբ Լոտտան
իւր նշանածինը՝ որը մի երիտասարդ
նկարիչ էր և բացի իւր նկարչական
հանձնարից ու ապագայի մասին ունե-
ցած լոյսերից զատ, ոչինչ չուէր,—բն

մասի, առանձնական ոգին և նրա զա-
նազան պաշտարակներ յատկութիւնները
միջոց տուեցին, որ թրքական մայրա-
քաղաքի մէջ ստեղծուեցաւ մի հարուստ
յոյն համայնք:
Յոյն ազգի այս մասը բարոյականու-
թեան և զգացարկի մեծութեան ուսու-
նալ զինուորներ էին: Միակ նպա-
տակ ունենալով ինքնասիրական եր-
ջանկութիւն, կեանքի յարմարութիւն-
ներ, վայելչութիւն, սուլթանների շը-
նորհին արժանանալու համար նրանք
ոչ մի ստորութեան առաջ յետ չէին
ընկերում: Իրենց և իրենց ընտանեկան
պատիւը իսկ ծախում էին այդ վախճա-
նի համար: Իրենց անպոսնելի նպատա-
կին հասնելու համար, բնականաբար
նրանք ամեն միջոց գործ էին դնում
ազգային թուրքերի սիրտը գրգռելու
համար: Իրենց գոյութեան, արհամա-

րա իրենց տուն Լոտտան ծանօթացել
էր այդ երկրասարդ նկարչի հետ իւր
մտերմ ընկերութեամբ: Հայրը իւր
վճարական ռոյճը արտասանեց և այնու-
հետեւ ոչ մի աղաչանք, ոչ մի բացա-
րութիւն ոչ մի պաշտօնական ներգոր-
ծութիւն չունեցան անողոր ծերունու
վրայ: Սակայն այնքան էլ հեշտ չէր
զսպել սիրոյ զգացմունքը, կամ ինչպէս
գուշ, պարոն բժիշկ անուանում էր
«սեռերի բնական ձգտումը»: Երիտա-
սարդ զոյգը գաղտնի շարունակում էր
նամակագրութիւնը և, ինչպէս առհա-
տարակ յատուկ է կամքի տէր մարդկանց,
նրանց զգացմունքները, խոչընդոտների
հանդիմանութեամբ պատճառով, աւելի
սաստաղանում էին: Նկարիչը ամենայն
ջանով գործում, աշխատում էր իւր նը-
պատակին հասնելու, իսկ Լոտտան զբաղ-
ւում էր անային հոգեբանով և իւր սիր-
ի նամակները կարգաւոր աշխատում
էր մօտանալ նրա բացակայութիւնը:
Ահա հէնց այդ նամակներից մէկի ըս-
կանագրութիւնը աւելի սաքսափեցրեց
օրիորդին: Նկարիչը իւր այդ նամակում
գրել էր, որ յայտնի մրցանակ տանելու
համար նա մտադիր է բնութիւնից մի
նկար պատրաստել և հաւատացած է
որ յաջողութիւն կունենայ, սակայն եր-
կու հարիւր մարկի պատկանութիւն է
զգացում, որով նա կարող կըլիւնէր
արհեստանոց վարձել և անհրաժեշտ
նկարներ ու այլ նիւթեր գնել: Այդ
փոքրիկ գումարը չունենալու պատճա-
ռով նա անկարող է ընդունել այդ
գործը և հարկադրուած է մրցմանը
մասնակցելուց փախչել: Այդ նամակը նո-
րատի օրիորդին սաստիկ յուզեց. նա գի-
տէր, ճանաչում էր նամակագրին և
հաւատացած էր, որ իւր նշանածը մի-
միայն ծայրահեղ հանգամանքներից
ստիպուած էր իրեն դիմելու: Նա իս

րկի կեանքի վախճանին մերձեցնելու
համար, նրանք ստիպուած էին դիմել
երկերեսանի միջոցներին: Թուրքի այդ
«գաղտնի» ծառայող հոգեկան ստորու-
նիքին յատուկ անսահման փառասիրութիւն
ունէին: Իրենց նոգիւղի ետափրական
վախճանը ունենալու համար ահա մի-
ջոց նրանց համար ներքին էր: Օտարա-
կանների տրտութեամբ շարաւր ծծող
զարչիկի սողուններ ին դրանք: Մալ-
դախ, Վալարեա, իրենց ձեռքը ընկ-
նող պաշտօնները հարստահարելու մի-
ջոցներ էին իրենց և իրենց տէրերի
գոյութիւնը պահպանելու համար: Օտար
երկրում էլ, ահ, իսկ սուլթանների
դռան առաջը, գոյութեան իրա-
ւունք չունեցող մի սողուն:
Գիտէր ուրիշ կողմ ևս ունէր: Դիւ-
րակաց կենցաղը այդ պարագային իր
շատերին միջոց տուեց մայրենի գրա-
կանութեամբ զբաղուելու: Հարստութիւնը
օգնում էր նրանց իրենց որոգող ուղար-
կելու ծրարային զանազան համայնա-
րանները, ուստի ժամանակի ընթաց-
քում ֆանարականները ձեռք բերեցին
մի ներամտութիւն և իմացականու-
թիւն, որ ծանօթ չէր պայքարի մէջ ե-
ղող իրենց միւս ազգակիցներին:
Փանարականներից շատերը ոչ մի-
այն գրականութեան մէջ մտան և հը-
րատարակեցին իրենց արժանաւոր նա-
խահայերի գրուածները, այլ նրանք,
քաղաքակրթութեան հոսանքի ազդե-
ցութիւնից մղուած, մեծ ձգտում ցոյց
տուին նորանոր դպրոցներ հաստատելու:

Կոյն հասկացաւ, որ իւր սիրելին, իւր
բազմի փառքին հասնելու համար, ա-
պագայի յոյսերը խաղի է երթնալու,
ուստի վճարեց ինչ կերպ էլ որ լինի
փող ձեռք բերել և ամեն կերպ աշխա-
տել նրա յոյսերը արդարացնելու:
Անծանօթը այստեղ կանգ առաւ և
բժշկին դիմելով հեղինակար ասաց.
—Ես եմ, պարոն բժիշկ, որ դուք
այդ օրիորդին չէք ընդունել իբրև հո-
գեկան հիւանդ:
—Սակայն ինձ թուում է, որ նրա
վրայ ազդող զգացմունքը ոչ այնքան
սէրն է եղել, որքան բազմից գրկուելու
երկիւրը, ասաց բժիշկը,—նա այդ լո-
պէտի երեկային է իւր սիրելին գրու-
թիւնը ամենամոթ գոյնեղով և չնա-
յելով որ նամակի բովանդակութիւնը
այնչպիսի է սարսափելի չէ եղել, երթա-
ղել է, որ առանց այդ օգնութիւնը
հասցնելու, բոլոր յոյսերը կը խորտա-
կուին: Իսկ առողջ գաղտնիութիւնը այդ
միջոցին նրան կը հասկացնէր, որ
թերեւ ցանկացած երկու հարիւր մարկ
ունենալով հանգիստ մրցանակը առնել
լու հաւանութիւն չունենալու:
—Ես ինձ թոյլ եմ տալիս նկա-
տելու որ իմ կարծիքով այդ եր-
կուին և յոյսը, այդ ապաւինումը
միասին վերցրած կազմուած են իսկական
մարտի սէրը,—պատասխանեց անծա-
նօթը. Ես ահա հենց այդ վտա սիրոյ
բուռն զգացմունքը նրան զգուշ էր
աշխատել ապաւինել իւր սիրելին ա-
նի գրութիւնից: Բայց սրտեղից և ինչ
կերպ փող ձեռք բերելու: Արդեօք դիմէր
ծնողներին... Բայց չէ որ նրանք էլ
ոչինչ չունէին. եթէ ունենային անգամ
նրանք անշուշտ այդ փողի պահանջը իւր
վերաբերելին նկարչի նկարին յատուկ
թիւնաւորութեանը: Դիմէր արդեօք վա-
խարաններին... Բայց չէ որ այդ վա-

ն եղածներն էլ աւելի լաւ վճարի մէջ
դնելու:
Ազգի վերաշինութեան գործում յոյն
եկրտասարդութիւնը չէր «բռնաբեկ»
ունեցած հարստութիւնից և ազդեցու-
թիւնից օգտուեցաւ, իբրև միջոց
Վենետիկեան և թրքական լուծը ա-
զատութեան շատ կղզեկաններ, փրկու-
թեան շատ ընկերներ էր թողել, ո-
րոնցից մեծագույն օգտուեցաւ յոյն աղ-
գը իւր անկախութիւնը ձեռք բերելու
համար:
Յոյն գաւառներից շատերը երբէք ի-
րօք չհաղաթակցան թրքական լծին:
Մենետէս, Գիւլպոնէս, Սփակիոց, Գրե-
տէ, ազատութեան լծեկեց հնոցներ
էին:
Անկախ, ազատ կեանք շատ յոյների
ստիպեց ծովահէնի գաղտնի կամ ցա-
մաքային առգրկներ, «կիւֆտներ»:
Ծովահէնութիւնը եւրոպական աէ-
րութիւնները վերացրին, բայց կիւֆտ-
ները շարունակելով գոյութիւն ունե-
նալ:
Սակայն կիւֆտները աւազակներ չէին,
նրանք ամենայն սրբութեամբ պահում
էին իրենց հայրենի սովորութիւնները,
երկրագործութեան՝ չափ բարեպաշտներ
էին: Կիւֆտ խուսափում էր սիրուց,
հովուհու սրբաւոր աշխատ էր սիրուց,
մար չէին: Հէնց որ անվիրաւորելի պի-
տի լինէր: Աշխարհային որ և է կապ
ունենալ նա չէր ցանկանում: Թշնա-
մուն դէմ դնելու համար սրտի փափուկ
հոգեբանից ազատ պէտք էր լինել: Նա

արութեամբ պահում էր կիրակէն և
իւրերեք զատ իջած ժամանակը ունե-
ւաքնի վճար էր տալիս իւր պաշարե-
ղէնի համար: Մորթած գառան թի-
կանքի նշանը իսկ նրան յայտնում էր
թէ թուրքին պիտի յաղթի, կա՞ն ոչ:
Իւր կերակրի տարբերը նրան նախա-
դուրսութեան մէջ էին դնում: Այդ էր
իւր հաւատը:
Հայրենի կորուով լցուած, ընկե-
րակցի ծանր լուծը նրան ստիպել էր
իւր բարձրանալ, ազատութեան օր
չնչել, և մարդիկ նրան անուանեցին
«առաջ»:
Աւազակ կիւֆտ չէր, այլ նրա հայ-
րենիքը հարստահարող օսմանցին:
Կիւֆտի երբէք իւր ներքին աշխարհը
ամենից լաւ է բացատրում:
Կուրեք չերկնչել բանասերներից
Եւ աշխարհի վրայ ազատ լինել,
— Փառք, պատիւ և կեանք,
Ամեն ինչ սրբի մէջ որոնելու:
Այս էր կիւֆտի նշանաբանը և նրա
պաշտպան սրբի գոյութեան իրաւունքը:
Կարաֆէրիա և Սերիֆա գաւառների
մէջ հնուց ի վեր յոյն տարրը ուժեղ
էր: Սուլթան Հայաթապի (??!) մի ֆի-
մանով այդտեղի ժողովուրդները զէնք
կրելու իրաւունք էին ստացած, որպէսզ
կայսրութիւնը պահպանեն ալթանական
յարձակումների դէմ: Այդ և այլ երկը-
ների մէջ Գուրեք «Armatole» անուան
ներքը մի տեսակ տեղական ոստիկա-
նութիւն էր կազմել: Այդ ոստիկանա-
կան խմբի մէջ մտնողները ամեն հար-

ուանց տուփերի զանազան թանկագին
մանեակներ, ապարանջաններ, գոհար-
եայ մատաններ, ոսկե ծխախոտատու-
փեղ և իւրաքանչիւր տարակալից կա-
խած էր թղթէ փոքրիկ տոմսակ, որի
վրայ կարմիր թանաքով գրուած էր իւ-
րաքանչիւրի արժէքը. իսկ այն բոլորի
մէջ տեղը, ու թաւիշայ տուփի մէջ,
փայլում էր մի գոհարայ մանեակ, որից
կախուած թղթէ տոմսակի վրայ գրուած
էր երեք հարիւր յիսուս մարկ: Խանու-
թի ցուցահանակի մէջ եղած ամենա-
թանկագինը այդ մանեակն էր. և միայն
այդ առարկան գրաւէ էր Լոտտայի ու-
շաղկութիւնը:
Վեցերորդ օրը վերջապէս Լոտտան
վճարեց խանութը մտնել և ուղղակի ծե-
րունի կանաչափառներն դիմեց:
—Կարող էք արդեօք իսկայն և եթ
այս ականջի օղը նորոգել,—ասաց նա
ցոյց տալով ակնավաճառին իւր էթա-
նագին ոսկեայ օղը, որի փականքը նա
դիտութեամբ կորուել էր:—Դա ինձ շատ
վաղ հարկաւոր է:
Ակնավաճառը սպիտակահնդ, կարճա-
տես մի ծերունկ էր և հենց այդ պատ-
ճառով Լոտտան նրան էր ընտրել իւր
նպատակին հասնելու համար:
—Կարելի է, օրիւնդ,—պատասխանեց
ծերունին:—Չառ չառ կարող եմ պատ-
րաստել իսկ ուր կը կամենաք որ ու-
ղարկէի:
Ոչ, ոչ, ուղարկել հարկաւոր չէ, ա-
ւելի լաւ է ես այստեղ կսպասեմ:
—Բայց յամենայն դէպս որքան չինե-
լու համար կէս ժամ կը հարկաւորուի,
օրիորդ, գուցէ դուք ուրիշ որ և է գործ
էլ ունենաք, ես չեմ ցանկանալ ձեզ
զուր տեղը այստեղ սպասեցնել:
Ոչ, ոչ,—պատասխանեց Լոտտան ա-
րագութեամբ,—ուրիշ գործ չունեմ, ա-
ւելի լաւ է ես այստեղ սպասեմ. միայն

կից ազատ էին. նրանց պարտականութիւնը էր պատերազմի ժամանակ զենքը ձեռքին օգնութեան գնալ, իսկ խաղաղ ժամանակին կարգը պահպանել. Ամեն գաւառ իւր ոստիկանապետը զննողապետ ուներ, որին ենթակայ էին «Armatole»-ները: Ժառանգական կամ հետեւեալ զննողապետ իւր ռոմիկը Գոնից էր ստանում: Յունաստանի շատ գաւառներում «Armatole»-ներն էին երկրի պահպանութեան հսկում:

Քայքայելի պետութեան յատուկ պատճառներով, տեղական այդ ոստիկանները երբեք խտրութիւն չէին դնում պատերազմի և խաղաղութեան, ոստիկանութեան և յափշտակութեան մէջ. Դեռ XVIII դարի կէսից զննողապետները մերժեցին օգնութեան գնալ պատերազմի ժամանակ, — իսկ իրենց իշխանութեան ներքոյ գտնուող երկրներին մէջ նրանք և ոստիկան էին և պատար, և կառավարիչ:

«Armatole»-ների մարտը սկսելի թուրք տարրի դէմ էր, թէ էն նրանք երբեմն չէին քաշուում ոյժով բացելու և միւս քրիստոնեաների քսակները: Փաշաների կանանց յափշտակումը նրանց պարծանաց առանձին առարկան էր:

Մինչև ցայսօր ժողովրդական երգերը պահպանել են այդ յիշատակը:

Սերիկից Սիրասը, կարաֆէրեացի Նանեսը Գանալիայի մէջ իրենց փառաւոր խան ունին, Տէր տէր, հաց բեր, տէր տէր գինի բեր, Տէր տէր, աղիկիկ բեր, Խոտ բեր մեր ձիերին, Եւ փաշայից երկիւղ չունիմ. երկիւղ չունիմ մեծ վեզիրից:

Իմ փաշան հրացանս է, իմ վեզիրս սուր: Երեք օր, երեք գիշեր եւ Նիստասն պաշտօնեցի:

Երբ յունական ապստամբութիւնը ծագեցաւ, «Armatole»-ները պատրաստուած էին հեռու դառնալու: Նրանք իրեն տարբեր խումբ գործեցին այնպէս, ինչպէս կիթօնները:

Չնայելով թրքական տիրապետութեան, յայն ազգութիւնը կար և կենսականութեան ամեն պայմաններ ու

ներ: Հայրենիքը վերականգնելիք դաշտեր, բեկորներ շատ էր թողել: Յոյն ազգն այդ տարրերը զանպէս Միացրեց և սպասում էր յաջող բռնկելին զենքի դիմել իւր հարազատ հայրենիքը օտար հարստահարի լծից ազատելու:

Եւրոպական ազգերը մի առանձին համակրութիւն ունէին զէպի հին քաղաքակրթութեան տարաբախտ զաւակները և նրանց ոտնակոխ հայրենիքը: Հոմերոսը յայն ազգի օրտի թարգմանին էր եւրոպացու առաջ: Մարաթանի հերոսների զաւակները աչքերը դարձրել էին զէպի Եւրոպան: Յունական անմահ մատենագրութեան մատուցած ծառայութիւնն ազգային փրկութեան գործում անսահման էր:

Փրանսիան Ամերիկայի միացեալ Նահանգներից վեր առնելով մարտի իրաւունքը և ազգային միահեծանութեան գաղափարը յայտարարել և զէն ի ձեռին տարածել էր: Ազգային զգացումը նոր եռանդով դարձեցաւ: Յոյն ներկայ սերունդն ինքն իւր գրութիւնից ամաչեց: Նրանք ժառանգորդներ, զուակներ էին այն նախահայրերի, որոնք անհասար պատերազմների միջից մեղա յաղթական էին դուրս եկել և թողել մի յիշատակ, մի գրականութիւն, որի առաջ խոնարհում էր ոչ միայն իւր հարստահարին, այլ նախ իսկ ամբողջ Եւրոպան: Մի օտար, զբեր-կարգալ չոր գիտցող, կիսաբարբառութեամբ վայրագ ազատութեան երկիրը անկատար թողնալով, սրբապղծում էր: Յոյնը զգաց այդ ամօթը: Ամօթի գիտակցութիւնն էր որ խթան դառնալով ոստիկան նրան փրկութեան միջոց որոնելու: Յոյնը շուտ ըմբռնող, աշխոյժ, հետախույզ ոգի ունեցող ազգ է:

Արեւմտեալ հայրենիքի պատկերը նրան դադար չէր տալիս, նա յոյսը իւր վրայ դրեց, հաւաքեց իւր ցրուած մասերը, ճակատամարտի դաշտը ելաւ, յառաջ անցաւ և փրկեց իրեն:

Ի պահանջին ժամանակի պահանջը, ոգին էր:

Նրան միայն մի հատն էլ բաւական է և նա գիտէր, թէ որն է. մինչև անգամ մթնութեան մէջ էլ կարող էր այն ճանաչել:

Լոտտան կամաց վերկացաւ նստած տեղից և մօտեցաւ լուսամուտին: Թափանցիկ վառագոյրի միջից լինչպէս գեղեցիկ կերպով երևում էին լուսամուտի վրայ դարձած բոլոր իրեղէնները: Ահ, հենց այն սև թաւաշափ փորձիկ կազապարի մէջ դրուած մանեակը որքան գեղեցիկ է, լինչպէս արեգակի ճառագայթների տակ հազարաւոր գայներով փայլում է: Օրիորդի աչքերը կանգ առնելով տընկուցին փայլող ազամանդների վրայ: Նա դողդոջուն ձեռքը երկաթաբլիթ վառագոյրի տակով... բայց յանկարծ ինչ որ ստուեր ընկած մանեակի վրայ. Լոտտան զլուխը բարձրացնելով քիչ մնաց ահից ճշար. Փողոցում, ցուցանակի առաջ կանգնած էր մի մարդ: Հազնուած երեսասարդ և տնդուղ էր ի ցոյց դրուած առարկաները: Ատուած իմ, յանկարծ այդ պարտնը ցանկանայ որն է բան առնել և մտնէ խանութը... կարելի է մինչև անգամ նա նկատեց վառագոյրի շարժումը... բայց լինչ կրպտատահէր, եթէ նա ժամանակին չնկատէր եւրիտասարդին ու ձեռքը արագութեամբ յետ չքաշէր... լինչ կրկնէր այն ժամանակ: Այս մտածելով դողի ցնցումն անցաւ Լոտտայի ամբողջ մարմնով: Բայց այդ դողը բռնուելու վախից չառաջացաւ, ոչ, ինքն էլ լաւ գիտէր, որ իւր այդ արարմունքը յետոյ պիտի բացուէր և խայտառակութիւնն ու անպատեթութիւնը պիտի լինէր իւր բաժինը: Միակ միտքը՝ որից նա դողաց, այդ անյաջողութեան կարելիութիւնն էր: Գարեթի է այդ երեսասարդը կընդէ հենց այն զոհարեայ մանեակը, չառաջացաւ, և կը

Յոյն ազգի հերոսները կենքեր արիւնքարներն էին:

Ս. Սապահ-Գիւլեան.

Գրեց:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Գիրակի, յունիսի 8-ին, Սիօնի Մայր եկեղեցում Մեծ Իշխանուհի Տատեանա Նիկիօլանայի Թիթիթեան տոթիւ գահադադան Մաղթանք կատարուեց: Մաղթանքին ներկայ էին բացի տեղական հոգեւորականութիւնից, Գովկասի կառավարչապետ գեներալ-ադիւտանտ Իշխան Գալիցիներ, գեներալ-տեղապետ, գաւառահայ հիմնարկութեանց կառավարիչներ, զինուորական և քաղաքացիական ծառայողներ, քաղաքային և հասարակական հիմնարկութեանց կառավարիչներ, և ազգութեան հոծ բազմութիւն:

Յունիս ամսի կիսին Գովկասի կառավարչապետ իշխան Գ. Ս. Գալիցիներ գնալու է Թեքերի և Գուրանի չըջանիներ:

Ֆինանսների միւնիստրութիւնը առաջարկել է Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան առաջիկայ 1898 թուից սոսկ քաղաքացիներին ազատել պետական հարկից և 134 հազար ռուբլի նոր հարկ դնել Թիֆլիսի, Թելաւի, Սդիսի, Գորու, Զադաթալի, Սիւսլիսայի, Ախալքալաքի և Գոլորի անշարժ կալերի վրայ:

Իգուր էին կարծում, որ ժամտախտը հիւղկատանից արեւմուտը չի անցնիլ: Ջեղում յայտնուած ժամտախտը բերել են անգլիական երկու նաւ: Քննութիւնից երեւցել է, որ այդ նաւերից մէկը Գուրադից, իսկ միւսը՝ Դադախալից է դուրս եկել: Հիւղկատանից եկող այդ երկու նաւի վրայ ժամտախտի դէմ առողջապահական ոչ մի գործաշնորհչ միջոց չէ գործ դրուած:

Գնի իւր սիրունուն նուիրելու համար, որը գուցէ մի զաղբալի կին է, որ երբեք այդ երկուստարիին չէ սիրել, այլ միշտ խաբել է նրան, այն ինչ ինքը, Լոտտան իւր սիրոյ համար պատրաստ է խայտառակութեան, նախախնդրի գիւմիւր... Նրա ձեռքերն ալամայ լուռեցը կազմեցին և նա սկսեց հետեւել իրիտասարդի իւրաքանչիւր շարժմանը: Իսկ գոյն այդ միջոցին միջնորդի ետեւից երկուստեք աչքեր ոչ պակաս ուշադրութեամբ հետեւում էին Լոտտայի իւրաքանչիւր շարժմանը: Բռնկեցին իրարու ետեւից սահում էին Վերջապէս երիտասարդը հեռացաւ լուսամտի առաջից. այդ ժամանակ Լոտտան կրկին անգամ յետ նայեց ստուգելու թէ խաւովում ոչ ոք չկար, արագութեամբ վերցրեց սև թաւաշափ տուփը և դրեց զրպանը: Լոտտայի արագ շարժումից վառագոյրը թեթեւ կերպով երկրուցեց և ամեն բան վերջացաւ: Լոտտան նստեց աթոռի վրայ աչքերը փակեց. Նրա գլուխը պոյտը էր գալիս, ականջները սկսեցին զրդուալ, կարծես թէ ինչ որ թրթրելիւթում էր և մի ինչ-որ ձայն այդ թրթրելիւթից հետ համալար կերպով կրկնում էր «գոլ գոլ ես, գոլ գոլ ես»: Բայց և այնպէս այնպիսի մի երջանկութիւն: Բաւականութիւն էր զգում, որ թուում էր թէ հոգու փրկութիւն էր ձեռք բերել: Այժմ նրա միակ ցանկութիւնը միակ մտածմունքն էր շուտով դուրս գալ խանութից, մի լաւ տնտը գիւղ գողացած մանեակը և որքան կարելի է շուտով ծախել այն ու փողերը ստանալով վաղել պատաստուն և անմիջապէս ուղարկել իւր օրրած մարդուն, իսկ յետոյ թող ինչ ուզում է պատահի... Բայց ինչն է ձեռքը այս չափ ուշանում է, ոչ եթէ նա շուտով գար,

Մայրաքաղաքի Թեքերի ամսիկով արքունի գանձարանը կամենում է գահատները գնել: Այդ առթիւ ֆինանսների միւնիստրութեան մէջ ծրարքներ մշակում: Գաղմում է առանձին մասնաժողովորին անգամ հին լինելու բժշկական դեպարտամենտի և ֆինանսների միւնիստրութեան ներկայացուցիչները:

Յունիսի 15 ից Գովկասի շերամագահական կայարանում շերամագահութեան և մեղրարուծութեան դասընթացներ են բացում: Դասընթացների հետ զուգընթացաբար լինելու են և գործնական պարապմունքները:

Թիֆլիսի 3 թղ գիմնադիւնում աւարտել են այս տարի 27 հոգի, որոնցից 13 հայ են: Հայ տարաբոլորներ հետեւեալներն են: Արշակ Աղիզեանց, Միքայէլ Զարբեանց, Գարապետ Եղիազարեանց, Աստուածատուր Գալստեանց, Եղան Մանգիլեանց, Փանօ Մանգիլեանց, Արմենակ Օհանջանեանց, Գաբրիլ Գառեանց, Ալեքսանդր Տէր-Գալեանց, Հերակլէս Տէր Միքայէլեանց, Լեոն Զիթոգեանց, Գոտտանգիլ Զադինեանց և Գէորգ Իւզրաշեանց:

Յունիսի 8 ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանի քրեական բաժնում քննուեց «Նով. Օրդա» Թեքերի խմբագրի գանգատը ընդդէմ իշխան Ն. Գիւրգամիձի: Վիտների հարցաքննութիւնից և երկու կողմի փաստարանների վիճարանութիւնից յետոյ, դատարանները հետաքննեցին և մի 20 թղէից յետոյ յայտնեցին (ժամի 4 1/2 ին) վճիռը: Մեղաւոր ճանաչուելով իշխան Ն. Գիւրգամիձիին դատաւարացիներ 7 օրուան լաւ անուարարութեան զինուորական հասցումը և դատարանական ծախքերի վճարմանը:

Անցեալ տարի մայիսի 20-ին, երբ ազմկալից ժողովները շարու. նակում էին վրաց ադմուտական թատրոնի գահիճում և մամուլն էլ անմաս

չէր մնում բանկային ժողովի կուսակցական վէճերին, իշխ Գիւրգամիձին «Նով. Օրդ» իւր մասին եղած նկատողութիւնից վերաբերելով — գրգռուած գրութեան մէջ յարձակումն է գործում յիշեալ թեքերի խմբագրի վրայ: Զեռքով և փայտով յարուածելով նրան,

ճանապարհների հաղորդակցութեան միւնիստրութիւնը ուսուց երկաթուղային կայանների ընդհանուր ժողովին առաջարկել է նոր օրէնքներ մշակել ճանապարհորդների հետ ունեցած ապրանքների համար:

Բաթումում օրերս արդեն սկսուած է տղայացի գիմնադիւնի շէնքը:

Բաթումայի էմիր Սէյիդ Արդու-Ասող խանը հանքային ջրերով բժշկուելու համար սեպտեմբերի 8-ին Գիւրգամիձի Կիտի ժամանելը:

Ոստիկանութեան հաւաքած տեղե. կուլիսներէից երկուսն է, որ անցեալ 1896 թուին Թիֆլիսի եկեղեցիներում, մէլիտներում և սինագոգներում կատարուել են 1,012 պատկ, սրանցից առաջին ամուսնութեան մասը են 800, տղամարդ և 853 աղջիկ, երկրորդ ամուսնութեան մասը են 200 տղամարդ և 150 կանայք և երրորդ ամուսնութեան մասը են 11 տղամարդ և 9 կին: Ամենաշատ ամուսնացողներ եղել են 19 և 20 տարեկան հասակում. 19 տարեկան ամուսնացել են 25 հոգի, իսկ 20 տարեկան 83 հոգի: Ամենաերիտասարդ — 18 տարեկան հասակում ամուսնացողներ թիւը 46 է, իսկ ամենահասակաւոր — 59 տարեկան հասակում ամուսնացող միմիայն մի հատ է եղել: Ամուսնացող 14 տարեկան աղջկանց թիւը 46 է, իսկ ամենապառու — 50 տարեկան կին միմիայն մի հատ է ամուսնացել: Ամենաշատ ամուսնացող օրերը եղել են 17 տարեկան հասակում: Այդ հասակում ամուսնացել են 133 աղջիկ:

Երբ որ ոստիկանը վերջապէս յաջողեց խել նրանից տուփը և հրուիրից իրեն հետեւելու, Լոտտան սկսեց լաց լինել:

— Դեռ ես խաւ է, — ինքն իրեն փրկութիւն ձեռքը ձեռքից, երբ Լոտտան ոստիկանի հետ դուրս եկաւ խանութից: — Պէտք է լաւ սովորել, — շարունակեց նա, խաղաղեցնելով ձեռքի մէջ Լոտտայի օղոր, որի մասին նա բոլորովին մոռացել էր:

Անմասնութեան ճանապարհորդը լաւ: Բժիշկը, առտնց մի խօսք արտասանելու, անվրդով կերպով բարձրանալով նստած տեղից, ծիած գլանակի մնացորդները թափելու նպատակաւ բաց արեց կուպէի լուսամուտը:

— Տխուր պատմութիւն է, — խօսեց փաստարանը: — Յիշում եմ, որ դրա մասին իւր ժամանակին լրագրեւում գրուեցաւ, և ես կարդացել եմ: Աղջկայ հայրն էլ, եթէ չեմ սխալուում, վշտին չղիմնալով, անձնասպանութիւն գործեց:

Անմասնութեան ճանապարհորդը լաւ: Եւ այն արաւ:

— Այո, նա ատրճանակի հարուածով վերջ տուաւ իւր կեանքին, — ասաց նա նստած տեղից բարձրանալով և վերցրեց իւր գլխարկը:

Այդ լրագրի գնացքը կանգ առաւ կայարանի առաջ և կոնդուկտորը կուպէի դուռը բաց արեց:

— Իսկ այն աղջիկն ինչ եղաւ, — հարցրել եւ ճիշտ այն ժամանակ, երբ անմասնութեան անցումն էր մեր մօտով գէպի կուպէի դուռը:

— Իմ ամուսինս դարձաւ, — պատասխանեց նա և մեղ ամենաբաւոյն ողջունելուց յետոյ, դուրս գնաց վազողներից:

Տ. Խ. Թ.

հմ

է չա

Ժամը վեցին կառքերով և ոտով
Լեռնախից Գորիզ վերադարձող հարյուր
հազարաւոր ժողովուրդը զարմանքով
իմացաւ, որ հասարակածաւթի հան-
ձնազան ֆելքս Փորիկիանիքի ղէմ Grand
Prif-ում սպանութեան փորձ էր կա-
տարուած: Արշաւի ամբողջ ժամանակ
ոչ ոք չէր կարծում մի այդպիսի բան: Եւ
տեսայ ֆելքս Փորիկ Լեռնան գալը
միայն այս կարող եմ ասել, որ նախա-
զգահի վեճիկ վրայ յուզման ոչ մի նշան
չէր կարելի նկատել: Հասարակութեան

